

Υπόθεση C-390/23

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

27 Ιουνίου 2023

Αιτούν δικαστήριο:

Sąd Najwyższy (Πολωνία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

13 Ιουνίου 2023

Αναιρεσείων:

Rzecznik Finansowy

Αναιρεσίβλητη:

Bank AG S.A.

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Διαδικασία έκδοσης διαταγής πληρωμής βάσει γραμματίου εις διαταγήν – Έκτακτη αναίρεση (skarga nadzwyczajna) κατά διαταγής πληρωμής – Παραβίαση της αρχής του κράτους δικαίου, των αρχών του διεθνούς δικαίου, της αρχής της προστασίας των καταναλωτών, λόγω παράλειψης αυτεπάγγελτης εξέτασης του καταχρηστικού χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών που περιέχονται σε σύμβαση δανείου καθώς και του κατά πόσον η σύμβαση δανείου είναι έγκυρη μετά την απάλειψη των εν λόγω καταχρηστικών ρητρών από αυτή

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Ερμηνεία του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) – Συμμετοχή ενόρκων σε απόφαση δικαστηρίου του τελευταίου βαθμού δικαιοδοσίας [Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο), Πολωνία] επί έκτακτου ένδικου μέσου (έκτακτης αναίρεσεως)

Προδικαστικό ερώτημα

Αντιβαίνει στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σε συνδυασμό με το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εθνική ρύθμιση η οποία ορίζει ότι δικαστήριο του τελευταίου βαθμού δικαιοδοσίας [το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο, Πολωνία)] επιληφθέν εκτάκτου ενδίκου μέσου (έκτακτης αναιρέσεως) κατά τελεσίδικης αποφάσεως τακτικού δικαστηρίου αποφαινεται με σύνθεση στην οποία συμμετέχει πρόσωπο (έννορκος του Ανωτάτου Δικαστηρίου) το οποίο:

1. δεν είναι τακτικός δικαστής του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου)·
2. έχει διορισθεί στα καθήκοντά του:
 - α) απευθείας από το νομοθετικό σώμα, με απλή πλειοψηφία,
 - β) βάσει γενικών και μη υποκείμενων σε έλεγχο κριτηρίων επιλογής,
 - γ) με διαδικασία στην οποία δεν προβλέπεται δυνατότητα δικαστικού ελέγχου του διορισμού,
 - δ) για τετραετή θητεία·
3. και μπορεί να παυθεί από το νομοθετικό σώμα, γεγονός που επίσης δεν υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο·

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο·

Οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ 1993, L 95, σ. 29)

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Πολωνίας, άρθρα 178, 179, 180, 182 και 183·

Ustawa o Sądzie Najwyższym (νόμος περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου), της 8ης Δεκεμβρίου 2017 άρθρα 1, 59 έως 62, άρθρο 64, παράγραφοι 1 και 2, άρθρο 65, άρθρο 67, παράγραφος 1, άρθρο 71, άρθρο 77, παράγραφος 1, άρθρο 89, άρθρο 91, παράγραφος 1, και άρθρο 94, παράγραφος 1·

Ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych (νόμος περί οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων), της 27ης Ιουλίου 2001, άρθρο 166.

Απόφαση της Γερουσίας της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της 23ης Νοεμβρίου 1990. – Κανονισμός της Γερουσίας, άρθρα 92, παράγραφος 2α, 96c, παράγραφος 1, 96f.

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Στις 2 Αυγούστου 2005, οι καθών έθεσαν στη διάθεση της νόμιμης δικαιοπαρόχου της αιτούσας γραμμάτιο εις διαταγήν εν λευκώ με ρήτρα «άνευ διαμαρτυρικού», ως εξασφάλιση για τις απαιτήσεις της τράπεζας από τη σύμβαση ενυπόθηκου δανείου της 2ας Αυγούστου 2005. Σε περίπτωση αθέτησης εκ μέρους των καθών των υποχρεώσεων που υπείχαν από τη σύμβαση δανείου, η αιτούσα είχε το δικαίωμα να συμπληρώσει το γραμμάτιο εις διαταγήν με το ποσό που αντιστοιχούσε στις απαιτήσεις της, πλέον τόκων, και να θέσει στο γραμμάτιο εις διαταγήν ημερομηνία πληρωμής κατά βούληση. Η αιτούσα όφειλε να ενημερώσει τους εκδότες για τη συμπλήρωση του γραμματίου εις διαταγήν με συστημένη επιστολή, η οποία αποστέλλεται τουλάχιστον επτά ημέρες πριν από τη λήξη του, το δε ειδοποιητήριο, που αποστέλλεται στην τελευταία γνωστή στην αιτούσα διεύθυνση, θεωρείται απόδειξη έγκυρης παράδοσης της επιστολής με την οποία πραγματοποιείται η ενημέρωση για τη συμπλήρωση του γραμματίου εις διαταγήν. Το γραμμάτιο σε διαταγή υπέκειτο σε μεταβίβαση με οπισθογράφηση με ρήτρα «άνευ ευθύνης». Στις 20 Νοεμβρίου 2018, η αιτούσα συμπλήρωσε το γραμμάτιο εις διαταγήν εν λευκώ που είχε στην κατοχή της με το ποσό των 24 844,96 CHF, θέτοντας ως ημερομηνία πληρωμής την 4η Δεκεμβρίου 2018. Με επιστολές της 20ής Νοεμβρίου 2018, η αιτούσα κάλεσε τους καθών να εξοφλήσουν το γραμμάτιο εις διαταγήν με ημερομηνία της πληρωμής τις 4 Δεκεμβρίου 2018. Η μεν Α.Κ. έλαβε την ειδοποίηση για την εξόφληση του γραμματίου εις διαταγήν στις 27 Νοεμβρίου 2018, ενώ η επιστολή που απευθυνόταν στον Μ.Σ. επεστράφη στην αιτούσα, λόγω μη παραλαβής της από τον καθού.
- 2 Με διαταγή πληρωμής της 30ής Απριλίου 2019, η οποία εκδόθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας εκδόσεως διαταγής πληρωμής βάσει γραμματίου εις διαταγήν κατόπιν αιτήσεως που κατατέθηκε στις 11 Φεβρουαρίου 2019 από την Bank AG (Spółka Akcyjna) παράρτημα Πολωνίας, το Sąd Okręgowy w Legnicy (περιφερειακό δικαστήριο της Legnica, Πολωνία) υποχρέωσε τους καθών –Μ.Σ. και Α.Κ.– να καταβάλουν από κοινού και εις ολόκληρον στην αιτούσα το ποσό των 24 844,96 CHF, με τους νόμιμους τόκους υπερημερίας υπολογιζόμενους από τις 5 Δεκεμβρίου 2018 έως την ημερομηνία πληρωμής, καθώς και το ποσό των 4800 PLN ως καταβολή των δικαστικών εξόδων, εντός δύο εβδομάδων από την επίδοση της διαταγής πληρωμής.
- 3 Το Sąd Okręgowy (περιφερειακό δικαστήριο) επισήμανε ότι, στο πλαίσιο της εκδόσεως διαταγής πληρωμής, το δικαστήριο δεν εξετάζει αν το γραμμάτιο είχε

συμπληρωθεί σύμφωνα με τη δήλωση περί γραμματίου εις διαταγήν. Ο ισχυρισμός περί ανακολουθίας του περιεχομένου του συμπληρωμένου γραμματίου εις διαταγήν με το περιεχόμενο της συμβάσεως γραμματίου εις διαταγήν και την περιλαμβανόμενη σε αυτή εξουσιοδότηση προς τον παραλήπτη του γραμματίου εις διαταγήν εν λευκώ δεν εξετάζεται παρά κατά το δεύτερο στάδιο της διαδικασίας εκδόσεως διαταγής πληρωμής που διεξάγεται εφόσον ασκηθεί ανακοπή του οφειλέτη του γραμματίου εις διαταγήν, ο οποίος φέρει το βάρος αποδείξεως του ως άνω γεγονότος.

- 4 Επί της βάσεως αυτής, το Sąd Okręgowy (περιφερειακό δικαστήριο) έκρινε ότι στην εν λόγω υπόθεση συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις για την έκδοση διαταγής πληρωμής στο πλαίσιο της οικείας διαδικασίας.
- 5 Κατά τη διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής, οι καθόν δεν άσκησαν ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής, με αποτέλεσμα αυτή να καταστεί τελεσίδικη την 1η Ιουνίου 2019.
- 6 Κατά της ως άνω αποφάσεως ασκήθηκε έκτακτη αναίρεση από τον Rzecznik Finansowy (Χρηματοοικονομικός Διαμεσολαβητής, Πολωνία). Ο Rzecznik Finansowy (Χρηματοοικονομικός Διαμεσολαβητής) προέβαλε, αφενός, παραβίαση των αρχών καθώς και των ελευθεριών και των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη που κατοχυρώνονται στο Σύνταγμα, οι οποίες επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό την έκβαση της υποθέσεως, ήτοι παράβαση της υποχρεώσεως των κρατικών αρχών να ενεργούν βάσει και εντός των ορίων του νόμου, μη τήρηση της υποχρεώσεως συνεκτιμήσεως κατά την ερμηνεία του εθνικού δικαίου του δικαίου της Ένωσης, ιδίως δε της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ 1993, L 95, σ. 29), καθώς και παραβίαση της αρχής της προστασίας του καταναλωτή ως του ασθενέστερου μέρους στις σχέσεις αστικού δικαίου με τον επαγγελματία, η οποία νοείται ως υποχρέωση του κράτους που προβλέπεται στο άρθρο 76 του Συντάγματος.
- 7 Αφετέρου, ο Rzecznik Finansowy (Χρηματοοικονομικός Διαμεσολαβητής) προσήψε στην ως άνω απόφαση κατάφορη παράβαση κανόνων του ουσιαστικού δικαίου λόγω μη εφαρμογής εν προκειμένω των διατάξεων του άρθρου 385¹, παράγραφος 1, του πολωνικού Αστικού Κώδικα (στο εξής: ΑΚ) σε συνδυασμό με την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου του ΑΚ και, κατ' επέκταση, μη αυτεπάγγελτης εξετάσεως του καταχρηστικού χαρακτήρα των ρητρών που περιλαμβάνονται στη σύμβαση δανείου, με συνέπεια, εν τέλει, τη μη παροχή προστασίας στους δικαιούχους καταναλωτές, καθώς και λόγω μη εφαρμογής του άρθρου 58, παράγραφος 1, ΑΚ, λόγω μη εξέτασης του κατά πόσον η σύμβαση δανείου θα ήταν έγκυρη αν είχαν απαλειφθεί από το κείμενό της οι καταχρηστικές συμβατικές ρήτρες.
- 8 Επί της βάσεως αυτής, ο Rzecznik (Διαμεσολαβητής) ζήτησε την αναίρεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως στο σύνολό της και την αναπομπή της υποθέσεως ενώπιον του Sąd Okręgowy w Legnica (περιφερειακού δικαστηρίου

της Legnica). Με υπόμνημα αντικρούσεως της έκτακτης αναίρέσεως, η αιτούσα ζήτησε την απόρριψη του εν λόγω ένδικου μέσου.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της διατάξεως περί παραπομπής

- 9 Η διαδικασία ενώπιον του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) διεξάγεται κατόπιν ασκήσεως έκτακτης αναίρέσεως, ήτοι έκτακτου ένδικου μέσου με το οποίο προσβάλλονται τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις. Ο θεσμός της έκτακτης αναίρέσεως αποσκοπεί στην εξαφάνιση τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων οι οποίες πάσχουν από συγκεκριμένα –προσδιορισμένα ρητά – ελαττώματα. Τα εν λόγω ελαττώματα πρέπει να είναι θεμελιώδους σημασίας υπό το πρίσμα της αρχής του δημοκρατικού κράτους δικαίου στο πλαίσιο του οποίου πραγματώνονται οι αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης.
- 10 Με διάταξη της 17ης Νοεμβρίου 2021, I NSNc 260/21, το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) υπέβαλε στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με το αν πρέπει να επανεξετάζονται μέσω έκτακτου ένδικου μέσου τελεσίδικες αποφάσεις, προκειμένου να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης (υπόθεση C-720/21). Εντούτοις, το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) φρονεί ότι είναι αναγκαίο να διευκρινιστεί περαιτέρω αν, υπό το πρίσμα των επιταγών της Συνθήκης, ο μηχανισμός επανεξέτασης των τελεσίδικων αποφάσεων σε κράτος μέλος μπορεί να διαμορφωθεί κατά τρόπον ώστε, να μετέχουν στη σύνθεση του δικαστηρίου του τελευταίου βαθμού που επιλαμβάνεται υποθέσεων αυτού του είδους, πρόσωπα που δεν είναι τακτικοί δικαστές (ούτε καν δικηγόροι), ο τρόπος διορισμού των οποίων διαφέρει από τον τρόπο διορισμού των δικαστών και τα οποία δεν διαθέτουν όλα τα εχέγγυα ανεξαρτησίας που απαιτούνται για τους δικαστές.
- 11 Η απάντηση στον ως άνω προβληματισμό θα έχει άμεσο αντίκτυπο στη σύνθεση του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υπό κρίση υποθέσεως. Η καταφατική απάντηση θα υπαγόρευε να αγνοηθούν οι διατάξεις που καθορίζουν τη σύνθεση με την οποία το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) εκδικάζει τις έκτακτες αναίρέσεις, κατά τρόπον ώστε να διασφαλιστεί ότι στην εν λόγω σύνθεση θα μετέχουν μόνον τακτικοί δικαστές.
- 12 Η αναγκαιότητα άρσης των αμφιβολιών που προκύπτουν απορρέει από τη θεσμική ιδιότητα του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου). Το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) αποτελεί δικαστήριο κατά την έννοια του άρθρου 267 ΣΕΕ, του οποίου οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου. Σύμφωνα με το άρθρο 183, παράγραφος 1, του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Πολωνίας πρωταρχική αποστολή του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) είναι να επιβλέπει τη δικαιοδοτική δραστηριότητα των τακτικών δικαστηρίων και των στρατιωτικών δικαστηρίων. Από την άποψη αυτή, η «συνήθης» δραστηριότητα του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) συνίσταται στην εξέταση των ενδίκων μέσων και στην έκδοση αποφάσεων που επιλύουν νομικά ζητήματα. Αντιθέτως, η εξέταση των εκτάκτων αναίρέσεων

αποτελεί ειδική μορφή δραστηριότητας του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου), η οποία αποτελεί συγχρόνως απονομή δικαιοσύνης.

- 13 Το ζήτημα της συμμετοχής ενόρκων, ήτοι εκπροσώπων των πολιτών μη ασκούντων το επάγγελμα του δικαστικού λειτουργού, στους δικαστικούς σχηματισμούς που επιλαμβάνονται υποθέσεων έκτακτης αναιρέσεως εγείρει αμφιβολίες στο πλαίσιο του πεδίου της δικονομικής δραστηριότητας που ασκεί το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) στις διαδικασίες αυτού του είδους. Αναμφίβολα, η άσκηση της εν λόγω δραστηριότητας δεν απαιτεί απλώς νομική κατάρτιση, αλλά, επιπλέον, και σημαντικές γνώσεις σε επίπεδο νομικής επιστήμης. Ωστόσο, οι ένορκοι όχι μόνον δεν είναι αναγκαίο να διαθέτουν υψηλό επίπεδο νομικών γνώσεων, αλλά δεν χρειάζεται καν να είναι νομομαθείς, ή να διαθέτουν πανεπιστημιακή μόρφωση. Η λύση που υιοθετήθηκε φαίνεται, εκ πρώτης όψεως, όχι μόνον παράλογη, αλλά και ανακόλουθη από συστημικής απόψεως. Τούτο, διότι καθιερώνει τη συμμετοχή του κοινωνικού παράγοντα (ήτοι προσώπων μη ασκούντων το επάγγελμα του δικαστικού λειτουργού) στο πλαίσιο διαδικασίας στην οποία δεν πραγματοποιείται πλέον ούτε διεξαγωγή αποδείξεων, ούτε εκτίμηση των αποδεικτικών μέσων, αλλά εξετάζεται μόνον η ορθή εφαρμογή των κανόνων του ουσιαστικού και του δικονομικού δικαίου αποκλειστικά στο πλαίσιο συγκεκριμένης αξιολόγησης της συνταγματικότητας μιας δικαστικής αποφάσεως. Η αναποτελεσματικότητα ή η ανεπάρκεια των νομικών λύσεων αυτή καθεαυτή δεν συνεπάγεται μεν παράβαση των διατάξεων της Συνθήκης, εντούτοις, η διαμόρφωση του θεσμού των ενόρκων του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) όσον αφορά τα χαρακτηριστικά που πρέπει να διαθέτει ένα δικαστήριο κατά την έννοια του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη προκαλεί αμφιβολίες.
- 14 Όπως έχει επανειλημμένως τονίσει το Δικαστήριο στη νομολογία του, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι ο δικαστής είναι σε θέση να παράσχει την αποτελεσματική δικαστική προστασία την οποία κατοχυρώνουν οι ως άνω διατάξεις, είναι πρωταρχικής σημασίας να διαφυλάσσεται η ανεξαρτησία του. Το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) παραπέμπει συναφώς στις αποφάσεις: της 24ης Ιουνίου 2019, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία του Ανωτάτου Δικαστηρίου) (C-619/18, EU:C:2019:531, σκέψεις 109, 111)· της 6ης Οκτωβρίου 2021, W.Ż. (Τμήμα έκτακτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου – Διορισμός) (C-487/19, EU:C:2021:798, σκέψη 110)· της 19ης Νοεμβρίου 2019, A.K. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου) (C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982, σκέψεις 127-129).
- 15 Το γεγονός ότι οι ένορκοι του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) δεν ασκούν το επάγγελμα του δικαστικού λειτουργού δεν αποκλείει την εξέταση του ζητήματος της ανεξαρτησίας και όσον αφορά τα πρόσωπα αυτά. Πράγματι, για να χαρακτηριστεί μια οντότητα ως «δικαστήριο» κατά την έννοια του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, είναι σημαντικό να έχουν ανατεθεί σε αυτή δικαιοδοτικά καθήκοντα –τα οποία αναμφιβόλως διαθέτουν οι μη τακτικοί

δικαστές– [βλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Governo della Repubblica italiana (Καθεστώς των Ιταλών ειρηνοδικών), C-658/18, EU:C:2020:572, σκέψη 76].

- 16 Το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) διατηρεί αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον οι ένορκοι του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου, στο εξής: ένορκοι του SN) πληρούν τα ως άνω κριτήρια και, ως εκ τούτου, ως προς τη δυνατότητα να χαρακτηριστεί όργανο στο οποίο συμμετέχουν ως «δικαστήριο» κατά την έννοια της Συνθήκης. Οι εν λόγω αμφιβολίες απορρέουν από τον συνδυασμό διαφόρων περιστάσεων οι οποίες παρατίθενται στη συνέχεια.
- 17 Πρώτον, η διαδικασία επιλογής των ενόρκων του SN διαφέρει σε σημαντικό βαθμό από τις διαδικασίες που ισχύουν για τους τακτικούς δικαστές. Οι δικαστές διορίζονται επ' αορίστω από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας της Πολωνίας, κατόπιν προτάσεως του Krajowa Rada Sądownictwa (Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου, Πολωνία) (στο εξής: KRS). Αντιθέτως, οι ένορκοι του SN διορίζονται απευθείας από το νομοθετικό σώμα, τη Γερουσία. Στο πλαίσιο της διαδικασίας εκλογής των δικαστών με την απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, A.B. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές) (C-824/18, EU:C:2021:148, σκέψεις 43 και 131 έως 137) το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το γεγονός ότι οι δικαστές που υποβάλλονται στην κρίση του Προέδρου της Δημοκρατίας για διορισμό επιλέγονται από το KRS, το οποίο συγκροτείται από δικαστές που εκλέγονται όχι από το δικαστικό σώμα, αλλά από την Sejm (Δίαιτα, Πολωνία), το δεύτερο νομοθετικό σώμα στην Πολωνία, ενδέχεται να μην παρέχει επαρκή εγγύα ανεξαρτησίας, καθόσον ενέχει τον κίνδυνο εξαρτήσεως των μελών του KRS από τις πολιτικές δυνάμεις που εκπροσωπούνται στη Sejm (Δίαιτα). Οι ως άνω διαπιστώσεις ισχύουν ακόμη περισσότερο για τη διαδικασία επιλογής των ενόρκων του SN, οι δε σχετικές αμφιβολίες a minori ad maius φαίνονται ακόμη σοβαρότερες. Η Γερουσία επιλέγει με πλήρη αυτονομία, ήτοι δεν προηγείται της επιλογής της ιδιαίτερη διαδικασία ενώπιον άλλης συνταγματικής δημόσιας αρχής. Σε κανένα στάδιο της εν λόγω διαδικασίας δεν εμπλέκεται (άμεσα ή έμμεσα) κάποιος δικαστής. Η επιλογή γίνεται απευθείας από τους πολιτικούς.
- 18 Δεύτερον, η επιλογή των ενόρκων από τη Γερουσία δεν υπόκειται σε κανέναν έλεγχο εκ μέρους της δικαστικής εξουσίας. Τούτο είναι σημαντικό, καθώς στην απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, A.B. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές) (C-824/18, EU:C:2021:148, σκέψη 156), το Δικαστήριο έκρινε ότι, μολονότι η έλλειψη δυνατότητας ασκήσεως ένδικου βοηθήματος στο πλαίσιο της διαδικασίας διορισμού σε θέσεις δικαστών ανωτάτου εθνικού δικαστηρίου δύναται, σε ορισμένες περιπτώσεις, να μην αποδεικνύεται προβληματική ως προς τις απαιτήσεις που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης, και ειδικότερα από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, αντιθέτως, τούτο δεν μπορεί να δικαιολογηθεί σε περιπτώσεις διατάξεων βάσει των οποίων εξαλείφεται η αποτελεσματικότητα των μέχρι τότε υφιστάμενων ένδικων βοηθημάτων αυτού του είδους. Η εισαγωγή του θεσμού των ενόρκων του SN (με τον νόμο του 2017 περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου) οι οποίοι επιλέγονται

απευθείας από τη νομοθετική εξουσία, χωρίς να υφίσταται δυνατότητα δικαστικού ελέγχου του εν λόγω διορισμού, συνιστά οπισθοδρόμηση σε σχέση με την προηγούμενη κατάσταση στην οποία εξασφαλιζόταν η διενέργεια τέτοιου ελέγχου ως προς όλα τα μέλη του δικαστικού σχηματισμού (ήτοι των τακτικών δικαστών).

- 19 Τρίτον, κατά την επιλογή των ενόρκων του SN, η Γερουσία λειτουργεί αποκλειστικά βάσει κριτηρίων επιλογής τα οποία είναι γνωστά μόνον στην ίδια, όπερ οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η εν λόγω επιλογή ασκείται κατά απόλυτη διακριτική ευχέρεια. Τα προβλεπόμενα στον νόμο κριτήρια επιλογής είναι πολύ γενικόλογα και παρέχουν ευρύ περιθώριο διακριτικής ευχέρειας. Οι απαιτήσεις που ορίζονται στο άρθρο 60 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου τις οποίες πρέπει να πληροί ο υποψήφιος για τη θέση του ενόρκου του SN αποτελούν τις ελάχιστες που απαιτούνται ως προς τους υποψηφίους για το εν λόγω λειτουργήμα. Η πλειονότητα των πολιτών της Δημοκρατίας της Πολωνίας πληροί τις εν λόγω προϋποθέσεις. Εντούτοις, ουδεμία υφίσταται διάταξη που να εξειδικεύει τις εν λόγω γενικές τυπικές απαιτήσεις. Ομοίως, στον εσωτερικό κανονισμό της Γερουσίας, στον οποίο καθορίζονται οι λεπτομέρειες της διαδικασίας επιλογής των ενόρκων του SN, δεν απαντά πρόβλεψη ως προς το εν λόγω ζήτημα. Η απόφαση της Γερουσίας σχετικά με την επιλογή των ενόρκων του SN δεν απαιτείται να είναι αιτιολογημένη. Όλα τα ανωτέρω στοιχεία καθιστούν την επιλογή των ενόρκων του SN διαδικασία που διεξάγεται κατά απόλυτη διακριτική ευχέρεια η οποία εξαρτάται από τη βούληση της εκάστοτε πολιτικής εξουσίας.
- 20 Τέταρτον, περαιτέρω αμφιβολίες ως προς την ανεξαρτησία των ενόρκων του SN εγείρονται επίσης από τη θητεία και τη δυνατότητα εκ νέου επιλογής τους. Η θητεία των ενόρκων του SN είναι τετραετής. Δεν υφίστανται κανονιστικές διατάξεις που να απαγορεύουν την εκ νέου επιλογή ή να περιορίζουν τον αριθμό των θητειών για την επιτέλεση των εν λόγω καθηκόντων. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την σχεδόν απόλυτη διακριτική ευχέρεια που διαθέτει η Γερουσία όσον αφορά την επιλογή των ενόρκων του SN, είναι ικανό να προκαλέσει τη μείωση της ανεξαρτησίας τους.
- 21 Πέμπτον, η Γερουσία έχει επίσης την εξουσία να προβεί στην παύση ενόρκου του SN από τα καθήκοντά του. Μολονότι είναι αληθές ότι η Γερουσία μπορεί να προβεί στην ως άνω ενέργεια μόνον κατόπιν σχετικού αιτήματος του πρώτου προέδρου του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου), και μόνον στην προβλεπόμενη από τη νομοθεσία περίπτωση, εντούτοις, το γεγονός που δικαιολογεί την ως άνω ενέργεια –ήτοι η «συμπεριφορά που θίγει την αξιοπρέπεια του δικαστηρίου»– παρουσιάζει ασάφεια σε βαθμό που να δημιουργείται κίνδυνος καταστρατηγήσεων ως προς το εν λόγω ζήτημα. Οι αμφιβολίες ως προς το συμβατό της ως άνω ρύθμισης με τις διατάξεις της ΣΕΕ ενισχύονται περαιτέρω από την ανάλυση των διατάξεων του εσωτερικού κανονισμού της Γερουσίας. Ο εν λόγω κανονισμός ρυθμίζει μεν τις λεπτομέρειες της διαδικασίας για την παύση ενόρκου του SN από τα καθήκοντά του, αλλά δεν περιέχει καμία πρόβλεψη για τις προϋποθέσεις (τους λόγους) που τη

δικαιολογούν. Περιορίζεται στην αναφορά ότι η παύση «πραγματοποιείται αποκλειστικά στις περιπτώσεις που ορίζονται στον νόμο – στον νόμο για το σύστημα των τακτικών δικαστηρίων». Η ως άνω διαπίστωση δεν μεταβάλλεται από τη διαδικασία για την παύση ενόρκου του SN από τα καθήκοντά του που ρυθμίζεται στον εν λόγω νόμο, σε συνδυασμό με τον Κανονισμό της Γερουσίας. Αναμφίβολα, μολονότι πράγματι υφίσταται περιορισμός της διακριτικής ευχέρειας των αρχών ως προς το ζήτημα αυτό, καθώς εξασφαλίζεται το δικαίωμα ακρόασης του υπό παύση ενόρκου του SN, εντούτοις ο παυθείς ένορκος του SN στερείται της δυνατότητας να προσβάλει τις ως άνω ενέργειες ενώπιον δικαστηρίου. Περαιτέρω, δεν υφίσταται κανένας απολύτως περιορισμός όσον αφορά το παραδεκτό της κίνησης της διαδικασίας περί παύσεως ενόρκου του SN, επί παραδείγματι λόγω εκκρεμών διαδικασιών στις οποίες αυτός μετέχει. Θεωρητικά, τούτο καθιστά δυνατό –με έμμεσο τρόπο– τον αντίκτυπο στην εύρυθμη διεξαγωγή της διαδικασίας εκδίκασης της έκτακτης αναιρέσης. Η απόφαση περί παύσεως ενόρκου του SN από τα καθήκοντά του δεν υπόκειται σε καμία διαδικασία ελέγχου –τόσο ενώπιον της Γερουσίας (επί παραδείγματι στο πλαίσιο αίτησης επανεξέτασης) όσο και ενώπιον τακτικού δικαστηρίου. Η εν λόγω απόφαση λαμβάνεται με απλή πλειοψηφία και, ως εκ τούτου, η παύση ενόρκου του SN από τα καθήκοντά του δεν απαιτεί, κατ' αρχήν, ευρύτερη πολιτική συναίνεση.

- 22 Η αυθαιρεσία της εν λόγω ενέργειας της Γερουσίας θα πρέπει να εκτιμηθεί υπό το πρίσμα της αποφάσεως του Δικαστηρίου της 24ης Ιουνίου 2019, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία του Ανωτάτου Δικαστηρίου) (C-619/18, EU:C:2019:531, σκέψεις 75 και 77), με την οποία διαπιστώθηκε ότι η ελευθερία των δικαστών από κάθε είδους εξωτερικές παρεμβάσεις ή πιέσεις επιτάσσει ορισμένες εγγυήσεις για την προστασία των προσώπων στα οποία έχει ανατεθεί το δικαιοδοτικό έργο, όπως η ισοβιότητα. Υπό το φως της νομολογίας του Δικαστηρίου, οι θεμελιώδεις εγγυήσεις για τη διατήρηση της ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας είναι οι κανόνες οι οποίοι καθορίζουν ιδίως τις συμπεριφορές οι οποίες συνιστούν πειθαρχικά αδικήματα και προβλέπουν την παρέμβαση ανεξάρτητου οργάνου βάσει διαδικασίας που εγγυάται πλήρως τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στα άρθρα 47 και 48 του Χάρτη, ιδίως τα δικαιώματα άμυνας, και οι οποίοι παρέχουν τη δυνατότητα προσβολής των αποφάσεων των πειθαρχικών οργάνων [απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018, Minister for Justice and Equality (Ελλείψεις του δικαστικού συστήματος) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, σκέψη 67). Οι εγγυήσεις ανεξαρτησίας και αμεροληψίας των δικαστών επιτάσσουν το οικείο όργανο να ασκεί τα καθήκοντά του με πλήρη αυτονομία, προστατευόμενο από εξωτερικές παρεμβάσεις ή πιέσεις οι οποίες θα μπορούσαν να θίξουν την ανεξάρτητη κρίση των μελών του και να επηρεάσουν τις αποφάσεις τους, τηρουμένης της αντικειμενικότητας και της απουσίας οποιουδήποτε συμφέροντος κατά την επίλυση της διαφοράς. Όσον αφορά τους ενόρκους του SN, είναι προφανές ότι οι εν λόγω εγγυήσεις δεν συντρέχουν.
- 23 Λαμβανομένων υπόψη των αμφιβολιών που διατυπώθηκαν, καθώς και του ρόλου που διαδραματίζουν οι ένορκοι του SN, οι οποίοι, αποφαινόμενοι επί των έκτακτων αναιρέσεων, έχουν την εξουσία να ελέγχουν και να εξαφανίζουν

τελεσίδικες αποφάσεις των τακτικών δικαστηρίων, το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάινεται όπως διατυπώνεται στο διατακτικό της παρούσας διατάξεως.

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ